

Nowe stanowisko pochwiaka jedwabnikowego *Volvariella bombycina* w Polsce środkowej

A new occurrence site of *Volvariella bombycina* in central Poland

JOLANTA ADAMCZYK¹, MARIA KURZAC²

¹ Katedra Ochrony Przyrody
Uniwersytet Łódzki
90–237 Łódź, ul. Banacha 1/3
e-mail: adamta@biol.uni.lodz.pl

² Katedra Geobotaniki i Ekologii Roślin
Uniwersytet Łódzki
90–237 Łódź, ul. Banacha 12/16
e-mail: maria.kurzac@o2.pl

Słowa kluczowe: pochwiak jedwabnikowy, nowe stanowisko, województwo łódzkie.

Pochwiak jedwabnikowy *Volvariella bombycina* wytwarza owocniki na żywym lub martwym drewnie drzew liściastych. W Europie uważany jest za gatunek dość rozpowszechniony. W Polsce gatunek ten znajduje się na *Czerwonej liście grzybów wielkoowocnikowych* w kategorii R – rzadki. Nowe stanowisko pochwiaka jedwabnikowego zanotowano w czerwcu 2009 roku w Krześlowie koło Łasku (woj. łódzkie). Owocniki rosły na złamanym klonie jesionolistnym, na poboczu szosy. Stanowisko to potwierdza łatwość zasiedlania przez pochwiaka jedwabnikowego siedlisk marginalnych i rozpowszechnianie się tego gatunku w Polsce.

Pochwiak jedwabnikowy *Volvariella bombycina* (Schaeff.: Fr.) Singer występuje na żywym lub martwym drewnie różnych drzew liściastych, głównie na klonach *Acer* sp., bukach *Fagus sylvatica*, dębach *Quercus* sp., brzozech *Betula* sp., lipach *Tilia* sp., jesionach *Fraxinus excelsior* (Skirgiełło 1999, Wojewoda 2003). Gatunek ten bywa też notowany na drzewach obcego pochodzenia, np. robinii akacjowej *Robinia pseudoacacia*, klonie jesionolistnym *Acer negundo*. Czasami owocniki pochwiaka jedwabnikowego pojawiają się na innych substratach niż drewno. W Holandii zbierano je na makulaturze, a w Danii na betonowej ścianie budynku oddalonej od najbliższych drzew około 30 m (Lange 1974).

Lange (1974), omawiając rozmieszczenie tego grzyba w Europie, uznał ten gatunek za szeroko rozprzestrzeniony, ale nigdzie pospolicie. Wskazywał też na specyficzne właściwości gatunku, przejawiające się w dużej odporności grzybni na niskie temperatury, a przy tym formowaniu owocników w temperaturach wyższych. Według Inga (1993), pochwiak jedwabnikowy jest gatunkiem rozpowszechnionym na naszym kontynencie i w nieznacznym stopniu zagrożonym. W północnej Europie obserwuje się obecnie rozprzestrzenianie pochwiaka jedwabnikowego (Kosonen 2008). W Polsce gatunek ten jest uważany za zagrożony i umieszczony na *Czerwonej liście grzybów wielkoowocnikowych* w kategorii R – rzadki (Wojewoda,

Ławrynowicz 2006). Notowany był dotychczas na ponad 40 stanowiskach, przede wszystkim w zbiorowiskach leśnych, np. w Roztoczańskim Parku Narodowym (Sałata 1972), w rezerwacie „Uroczysko Obiszów” (Lisiewska, Sekuła-Woźniak 1998), w Cedyńskim Parku Krajobrazowym (Friedrich 2002), w rezerwacie „Stara Buczyna” w Rakowie (Adamczyk i in. 2008). Często pojawia się też na siedliskach nieleśnych, np. w urbicenozach dużych miast (Wojewoda 1996; Skirgiełło 2000; Kujawa 2005; Orłowski 2008). Z Polski środkowej gatunek ten był podawany ze stanowisk antropogenicznych, np. z Warszawy i okolic (Skirgiełło 2000, Szczepkowski 2007), z Łodzi (Kujawa 2005) oraz z Piotrkowa Trybunalskiego (Orłowski 2008). W Łodzi znaleziono go w centrum miasta, w pobliżu cmentarza, w szczelinie martwego pnia klonu (Kujawa 2005). W Piotrkowie

Trybunalskim owocniki pochwiaka jedwabnikowego rosły na ranie klonu pospolitego *Acer platanoides* (Orłowski 2008).

Nowe stanowisko pochwiaka jedwabnikowego zostało stwierdzone 27 czerwca 2009 roku w miejscowości Krzesłów, koło Łasku, w województwie łódzkim (UTM CC70). Dwa owocniki tego gatunku rosły na złamanym klonie jesionolistnym *Acer negundo* w miejscu złamania na wysokości około 1 m nad ziemią. Klon rósł w szpalerze innych drzew tego samego gatunku na poboczu szosy na trasie Szczerców–Łask (ryc. 1). Od wschodu droga graniczy z polami uprawnymi. Tuż obok stanowiska omawianego gatunku znajduje się stacja benzynowa. Na potrzeby dokumentacji stanowiska zebrano jeden owocnik, który zdeponowano w zbiorach Katedry Ochrony Przyrody Uniwersytetu Łódzkiego. Pochwiak jedwabnikowy na stanowisku w Krzesławie ma duże szanse przetrwania, ponieważ w pobliżu rośnie wiele klonów, które są potencjalnym substratem dla tego gatunku.

Możliwość łatwego zasiedlania przez pochwiaka jedwabnikowego siedlisk marginalnych, silnie przekształconych i wykorzystywanie różnych substratów, wskazuje na jego duże możliwości przystosowywania się do życia w różnych warunkach. Stwarza to szansę na trwałe zachowanie i rozprzestrzenianie się tego gatunku w naszym kraju.

PIŚMIENNICTWO

- Adamczyk J., Kurzac M., Sieradzki J. 2008. Macro-mycetes rezerwatu „Stara Buczyna w Rakowie” w województwie wielkopolskim. Bad. Fizjogr. Pol. Zach. B 57: 139–151.
- Friedrich S. 2002. Selected Ascomycota and Basidiomycota from Cedyń Landscape Park (NW Poland). Pol. Bot. J. 47 (2): 125–138.
- Index Fungorum [<http://www.indexfungorum.org/Names/Names.asp>].
- Ing B. 1993. Towards a Red List of Endangered European Macrofungi. W: Pegler D.N., Boddy L., Ing B., Kirk P.M. (red.). Fungi of Europe. Investigations, Recording and Conservation. Royal Botanic Garden, Kew: 231–237.

Ryc. 1. Owocnik pochwiaka jedwabnikowego *Volvariella bombycina* w Krzesławie (27.06.2009 r., fot. T. Kurzac)

Fig. 1. Basidiocarp of Volvariella bombycina in Krzesłów (27 June, 2009; photo by T. Kurzac)

- Kosonen L. 2008. *Volvariella* Speg. W: Knudsen H., Vesterholt J. (red.). Funga Nordi. Agaricoid, boletoid and cyphelloid genera. Nordsvamp, Copenhagen: 344–347.
- Kujawa A. 2005. „Rejestr gatunków grzybów chronionych i zagrożonych” – nowa forma gromadzenia danych mikologicznych pochodzących od amatorów. Podsumowanie roku 2005. Prz. Przyr. 16 (3–4): 17–52.
- Lange L. 1974. The distribution of Macromycetes in Europe. Dansk Bot. Ark. 30: 1–150.
- Lisiewska M., Sekuła-Woźniak W. 1998. Udział macromycetes w lasach dębowych rezerwatu „Uroczysko Dobiszów” (Nadleśnictwo Głogów). Bad. Fizjogr. Pol. Zach. B 47: 45–81.
- Orłowski J. 2008. Nowe stanowisko pochwiaka jedwabnikowego *Volvariella bombycina* (Schaff.: Fr.) w Piotrkowie Trybunalskim. Chrońmy Przyr. Ojcz. 64 (1): 58–62.
- Sałata B. 1972. Badania nad udziałem grzybów wyższych w lasach bukowych i jodłowych na Roztoczu Środkowym. Acta Mycol. 8 (1): 69–139.
- Skirgiełło A. 1999. Flora Polski. Grzyby. Tom XXVII: Podstawczaki, Łuszkowcowate. Inst. Bot. im. W. Szafera PAN, Kraków.
- Skirgiełło A. 2000. *Volvariella* Genus in Poland. W: Consiglio G. i in. (red.). Micologia 2000. Associazione Micologica Bresadola. Fondazione Centro Studi Micologici, Vicenza: 505–510.
- Szczepkowski A. 2007. Macromycetes in the Dendrological Park of the Warsaw Agricultural University. Acta Mycol. 42 (2): 179–186.
- Wojewoda W. 1996. Grzyby Krakowa w latach 1883–1994 ze szczególnym uwzględnieniem Macromycetes. Studia Ośr. Dok. Fizjogr. PAN Oddz. Kraków 24: 75–111.
- Wojewoda W. 2003. Krytyczna lista wielkoowocnikowych grzybów podstawkowych Polski. Inst. Bot. im. W. Szafera PAN, Kraków.
- Wojewoda W., Ławrynowicz M. 2006. Czerwona lista grzybów wielkoowocnikowych w Polsce. W: Mirek Z., Zarzycki K., Wojewoda W., Szeląg Z. (red.). Czerwona lista roślin i grzybów Polski. Inst. Bot. im. W. Szafera PAN, Kraków.

SUMMARY

Chrońmy Przyrodę Ojczystą 68 (3): 229–231, 2012

Adamczyk J., Kurzac M. A new occurrence site of *Volvariella bombycina* in central Poland

Volvariella bombycina is a saprobic species associated with different, living and dead deciduous trees, such as: *Fagus sylvatica*, *Quercus* sp., *Acer platanoides*, *A. pseudoplatanus*, *A. negundo*, *Tilia cordata*, *Fraxinus excelsior* and others. It was observed in forest communities and in big cities. The species is placed on the Polish Red list of macrofungi with the category R (rare species). So far it has been noted from more than 40 sites in Poland. A new location of *Volvariella bombycina* was discovered in 2009, on a dead, broken trunk of *Acer negundo*, in the village of Krześlów near the city of Łask, the Łódź province.